

13. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Психология национальности / Д. Н. Овсяннико-Куликовский. – Спб., 1922. – 188 с.
14. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К.: Довір'я, 1992. – 141 с.
15. Педагогические идеи Г. Сквороды / Под. ред. А. Дзевежина. – К.: Вища школа, 1972. – С. 33.
16. Потєбня А. А. Мысль и язык. Собрание трудов / А. А. Потєбня. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.
17. Франко І. Я. Одвертий лист до галицької української молодіжі // Збір. творів у 50-ти т. / І. Я. Франко. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. 45. – С. 401 – 410.
18. Шпет Г. Г. Сочинения / Г. Г. Шпет. – М.: Правда, 1989. – 602 с.
19. Шпрингер Р. Национальная проблема / Р. Шпрингер. – М., 1909. – С. 100.
20. Штейнталь Х. Мысли о народной психологии / Х. Штейнталь, М. Лацарус // Филологические записки. – Воронеж, 1864. – Вып. 1. – С. 90 – 105.

In this article analyzes the basic conceptual foreign and Ukrainian scientists, which led to the development of contemporary national psychology. Explores the concept of “national spirit”, “ethnic self-consciousness”, “ethnic identity” and “national character”.

Key words: “national spirit”, ethnic self-consciousness, ethnic identity, national character, Ethnic Group, People, Nation.

Отримано: 11.01.2010

УДК 159.923:377

Г.П. Татаурова-Осика, Н.І. Литвинова

Розвиток мотиваційно-потребнісного компонента у студентів творчої професії

Увага акцентується на розкритті психологічних умов розвитку у студентів мотивації до творчості, визначається провідний компонент, який впливає на процес цілеспрямованого розвитку творчого феномена в майбутніх педагогів як керівників творчих гуртків.

Ключові слова: психологічні умови, мотивація, компонент, розвиток, творчий феномен.

Внимание акцентируется на раскрытии психологических условий развития у студентов мотивации к творчеству, определяется ведущий компонент, который влияет на процесс целеустремленного развития творческого феномена у будущих педагогов как руководителей творческих кружков.

Ключевые слова: психологические условия, мотивация, компонент, развитие, творческий феномен.

Сутнісними ознаками сучасної системи освіти є навчання і виховання особистості з максимально можливою індивідуалізацією, створенням умов до саморозвитку і самовизначення, осмисленого уявлення своїх можливостей і життєвих цілей. У зв'язку з цим, необхідно застосовувати такі методи виховання, які ґрунтуються на новій філософії освіти, на принципах демократизму, дитиноцентризму, особистісного діалогу. Розв'язанню поставлених завдань сприяє впровадження ідей гуманізації, духовності, використання досягнень сучасної психолого-педагогічної науки щодо формування всебічно розвиненої особи, готової проявляти здібність нестандартно розв'язувати щоденні проблеми, бути рішучою, не зупинятися на досягнутому, сміливо мислити, вміти прогнозувати як на найближчі, так і на віддалені перспективи (С.У. Гончаренко). Тобто мати такі особистісні утворення, які сприяють творчому вирішенню проблем, які виникають у процесі життєдіяльності особистості. Саме такі вимоги сучасної ринкової економіки до фахівців будь-якого профілю взагалі та до фахівців педагогічного профілю зокрема.

Позитивні результати у розв'язанні даної проблеми, – як вказує академік В.О. Моляко, можуть бути досягнуті лише за умов забезпечення “психологізації” всього процесу освіти, тобто коли будуть створені умови для реалізації творчого потенціалу кожної особистості. Важливо сприяти кожному індивіду вчасно пізнати себе, зазначити свої здібності, нахили, допомогти йому “накреслити” індивідуальну програму свого розвитку на більш чи менш віддалену перспективу з урахуванням індивідуальних особливостей. Творчий потенціал особистості визначається як об'єктивними можливостями, так і внутрішньо особистісними чинниками, серед яких провідну роль відіграють здібності й особистісне ставлення до творчості, та, безумовно, сформованість на досить високому рівні мотивації до прояву творчості в процесі діяльності (А. Маслоу, В.О. Моляко та ін). Саме мотиваційно-потребнісна сфера є не лише передумовою поведінки людини, але й присутня на всіх етапах життя особистості. Отже, мотивація є досить важливою ланкою, від якої залежить ефективність поведінки майбутнього педагога.

Тому розкриття питання про те, які мотиваційні утворення до творчості проявляються, під впливом яких факторів здійснюється їх формування, які умови визначають їх становлення та розвиток, є дуже важливим і значимим.

Слід вказати, що вчені, які займалися дослідженням такого складного феномена, яким є мотиваційна сфера особистості, дійшли висновку, що вона являє собою мінливу, а іноді й суперечливу структуру, яка складається з різних спонукань. Тому, для того, щоб розібратися в цьому складному процесі, необхідно з'ясувати, що таке мотиваційна сфера людини, які складові входять до її структури, під впливом яких чинників здійснюється її розвиток.

У процесі дослідження проблеми мотивації вчені дійшли висновку: до мотивації належить все те, що спонукає суб'єкта діяти у відповідному напрямі для досягнення кінцевої мети. Як вказує А.Г. Асеев, все те, що робить людина (різні види систематичної діяльності, а також раніше непередбачені дії) – має свої мотиваційні підвалини.

Деякі дослідники, розглядаючи утворення як мотиваційні, досить часто визначають їх як цінності, інтереси, відношення, смисли, ідеали, установки, переконання тощо (С.Ф. Анісімов, А.Г. Асмолов, Ф.В. Басін, А.Г. Здравомислов, О.М. Леонт'єв, В.М. Мясичев, Д.Н. Узнадзе та ін.).

Відомо, що мотиваційно-потребнісна сфера виконує декілька функцій: спонукає поведінку, спрямовує і організує її, надає їй особистісний смисл і значущість. Причому єдність стимулюючої, спрямовуючої та організуючої, яка надає особистісний смисл, функцій забезпечує регулюючу роль мотивації у поведінці суб'єкта. Саме третя, “смыслеутворююча”, функція має центральне значення для характеру мотиваційної сфери особистості [6].

Від того, який смисл має діяльність для індивіда, залежить й прояв інших функцій: стимулюючої та спрямовуючої. А це, в свою чергу, означає, що стимулююча сила мотивів (вираженість, інтенсивність, довготривалість, стабільність, емоційна забарвленість тощо) та їх значущість у реальній організації діяльності залежить передусім від сформованості “смыслеутворюючої” функції мотивації. Тому саме вищезазначена функція повинна бути головним об'єктом навчання та виховання у студентської молоді педагогічних навчальних закладів.

Слід зауважити, що накреслений вище феномен мотиваційного обумовлення, безумовно, складніше, оскільки те емоційне переживання, яке фіксується на новому змісті, викликається не

самим вихідним мотиваційним впливом, а розвивається при його сприйнятті з урахуванням умов ситуації [2].

Як бачимо з вищезазначеного, мотивація посідає провідне місце в структурі особистості і є одним з основних понять, яке використовується для пояснення рушійних сил і діяльності суб'єкта. Отже, мотивація не лише детермінує поведінку суб'єкта, а й пронизує всі сфери психічної діяльності [10]. Тобто мотивація є одночасно джерелом активності і спрямованості поведінки (А.Г. Асеев, В.К. Вілюнас, А.Г. Здравомислов, О.М. Леонт'єв, А. Маслоу, К.К. Платонов, С.Л. Рубінштейн, Х. Хекхаузен та ін.).

Поведінка суб'єкта при цьому значно залежить не лише від ситуації, але і від особистісних диспозицій, які визначають різного роду дії. Отже, виникнення суб'єктивного спонукання до мети означає початок складного процесу ситуативного розвитку мотивації до творчості, внаслідок чого виникає оцінювання можливостей засобів досягнення результату. Цей мотиваційний процес, вказує В.К. Вілюнас, пов'язаний з обстеженням умов майбутньої діяльності і забезпечується, зокрема, ситуативними емоціями, які виникають при цьому і спрямовані на значущі обставини активності і формуючі проміжні цілі.

Цілі можуть мати різну ступінь мотивації, зумовлений їх реалістичністю, здійсненністю, значущістю. Чим більш конкретні, упорядковані, сплановані на майбутнє цілі, тим більшу спонукальну силу і ефективність вони становлять. Цілям притаманна мотиваційна сила, яка призводить у дію волю, і вольова енергія, яка при цьому виникає, тим більша, чим більше значення цілі. Спосіб діяльності особистості, її ставлення до професії опосередковані через її цілі та потреби, яких вона прагне досягти у своїй сфері діяльності [11].

При цьому, перед тим, як отримати стійке мотиваційне значення для індивіда, предмет спочатку повинен бути відображеним, й не просто як предмет пізнання, а як такий, що має те чи інше відношення до задоволення потреби (наприклад, як мета, умова, заборона тощо). Отже, він має набути деякого ситуативного мотиваційного значення, яке спонукає суб'єкта стосовно нього до тієї або ж іншої творчої активності. Звичайно, що такі значення довго не зберігаються, однак вони здатні залишати слід в досвіді індивіда, фокусуватися в ньому.

Мотиваційно-потребнісний компонент зумовлений навчально-професійною спрямованістю студента. На цьому компоненті відчутно позначається зорієнтованість студента на вимоги обраної

ним творчої професії, готовність до засвоєння навичок та до професійного саморозвитку і самоудосконалення. Отже, здатність ситуативних мотиваційних значень причинити зміну стійких мотиваційних ставлень дозволяє розглядати ситуативний розвиток мотивації до творчості як свого роду першу фазу, точніше, необхідну, хоча й недостатню умову її онтогенетичного розвитку.

Тому надзвичайно важливою ланкою у процесі розвитку у майбутніх педагогів мотивації до творчості є спрямування ситуативно виникаючих спонукань до неординарного вирішення проблем, які виникають у процесі оволодіння ними необхідними вміння і навичками, які будуть у пригоді в педагогічній діяльності. Саме спонукання майбутніх педагогів до постійного надбання професійно важливих якостей, які сприятимуть творчому розв'язанню будь-яких проблем, що можуть виникнути у процесі їх майбутньої професійної діяльності, сприятиме перетворенню ситуативно виникаючої мотивації до творчої діяльності в стійке особистісне утворення [2].

Які ж психологічні чинники впливають на становлення та розвиток мотиваційно-потребнісної сфери особистості до творчої діяльності? Результати дослідження показали, що одним із провідних факторів, який впливає на процес становлення мотивації до творчості є наявність стійких інтересів до даного виду діяльності. Доцільним є детальніше зупинитися на висвітленні питання щодо особливостей становлення та розвитку в студентської молоді вищих навчальних закладів педагогічного профілю інтересу до творчої діяльності.

Інтереси, як відомо, є суттєвим явищем, що спонукають особистість до активності [4], створюють стани емоційного підвищення, тобто відповідні умови для створення позитивного комплексу сприйняття діяльності, подальшого його розвитку у потреби особистості [3]. Саме тут яскраво виявляється своєрідність діалектики інтересів і діяльності. Якщо, з одного боку, інтерес спонукає до діяльності у відповідному напрямі, то з іншого – успішна діяльність спрямовує на оволодіння предметом інтересу або ж підвищує інтерес до нього.

Специфічність інтересів полягає в тому, що інтерес – це зосередженість на відповідному предметі думок, помислів, які викликають потяг глибше проникнути в нього, постійно утримувати його у полі зору (К.К. Платонов). Причому, у процесі його становлення, вважають вчені, він може перетворитися в стійку особистісну потребу, в потяг щодо постійного накопичення знань, вмінь та навичок, які відповідають спрямованості інтересу [3; 4].

Тому при здійсненні роботи щодо розвитку в студентській молоді мотивації до творчої діяльності дуже важливо мати уявлення щодо спрямованості її інтересів, ступеня їх стійкості. Як вважають вчені, саме виявлення спрямованості інтересів – необхідна передумова, яка вже з самого початку буде стимулювати вибіркову успішність суб'єкта в конкретному виді діяльності. Надалі, при створенні відповідних умов, ця вибіркова успішність, при досягненні кінцевої мети, може перетворитися в стійке емоційно-позитивне ставлення до діяльності, яка опановується студентами, тобто стати однією з провідних компонентів мотиваційної сфери особистості.

Тому наявність у студентської молоді глибоких і стійких інтересів до творчої діяльності є однією з основних складових, які визначають розвиток мотивації до творчості. У зв'язку з цим вельми важливим є уявлення щодо ступеня прояву інтересу до творчості майбутніми педагогами. Аналіз результатів дослідження підтвердив те, що основними критеріями при визначенні інтересу до творчості є:

- усвідомлення предмета потреби, що детермінує поведінку студентів;
- чітко виражена потреба займатися певною діяльністю (активно-вольові дії, які спрямовуються на досягнення мети);
- емоційна зацікавленість процесом пошуку шляхів вирішення різних проблем.

Важливим у процесі розвитку у майбутніх педагогів мотивації до творчої діяльності є також формування мотивації досягнення, яка є однією із важливих складових, від якої залежить ефективність поведінки особистості у процесі вирішення проблемних ситуацій, які виникають у процесі педагогічної діяльності. У низці досліджень встановлено значні розбіжності у продуктивності праці вчителів, які мають, наприклад, однакові здібності, але неоднакову мотивацію досягнення [6]. Саме в цьому можна побачити проявлення основної функції активації, яку виконує мотивація. При цьому зусилля або спонукання щодо досягнення мети, яка ставиться, здійснюються в багатьох діях, які підкоряються цієї цілі.

Основоположниками даного напрямку були американські психологи Дж. Аткинсон та Д. Маккеланд. Вони вважають, що мотивація досягнення складається з двох протилежних мотиваційних тенденцій – потягу до успіху та запобігання невдач. Вчені довели, що високий рівень мотивації досягнення свідчить, про те,

що в індивіда домінує спонукання щодо успішного розв'язання проблемної ситуації; низький рівень мотивації свідчить, навпаки, про наявність спонукання до запобігання невдач.

Д. Маккеланд, аналізуючи умови формування мотивації досягнень, дійшов висновку, що основними складовими щодо роботи в цьому напрямку повинні бути:

- формування синдрому досягнень, тобто переважання в людини спонукання до успіху над спонуканням до запобігання невдач;
- самоаналіз;
- вироблення оптимальної тактики щодо цілеутворення у конкретних видах поведінки та в житті в цілому.

Саме ці позиції щодо розвитку мотивації досягнень повинні враховуватися при здійсненні роботи по розвитку в майбутніх педагогів мотивації до творчої діяльності.

Отже, мотивація досягнення є одним із головних факторів, який підтримує спонукання суб'єкта щодо успіху на вищому і досить постійному рівні, а разом з потягом до успіху обумовлює цілеспрямованість, ефективну та результативну діяльність. Причому, суттєвим фактором, який підвищує рівень мотивації досягнення, є наявність стійкого інтересу до творчої діяльності.

Саме очікування успіху, передчуття задоволення у випадку успіху, внутрішній інтерес до діяльності, потяг до самовдосконалення та досягнення мети – дійовий мотиватор поведінки суб'єктів з високою мотивацією досягнення.

Отже, мотивація досягнення є суттєвим компонентом мотивації творчої діяльності. При цьому, наявність тенденції до успіху і високий рівень результативної тенденції досягнення дозволяє формувати та розвивати такі особистісні якості, які виховують індивіда активним, дієвим, впевненим у власних силах щодо неординарного розв'язання проблем, які виникають у процесі педагогічної діяльності.

При цьому, з одного боку, мотивація досягнення, в залежності від вимог завдання та індивідуальних здібностей щодо його виконання, впливає на ефективність педагогічної діяльності, а з іншого – сила мотиву успіху спонукає суб'єкта до дій для досягнення кінцевого результату.

Причому, інтерес і потяг до досягнення – це та основна мотивація, яка визначає успішність вирішення різних проблем, які виникають як в навчальній, так і виховній роботі педагога. У зв'язку з цим у системі навчання та виховання студентів педагогічних навчальних закладів необхідно створювати ситуації,

які будуть стимулювати інтерес студентів до прояву творчості, орієнтувати їх на успіх будь-якої предметної діяльності; підтримувати прагнення студентів до успіху з орієнтацією на відповідний стандарт вищої якості виконання будь-якої справи, тобто розвивати потребу у досягненнях.

Спираючись на вищезазначене, ми дійшли висновку, що розвиток у студентської молоді мотивації до творчості – складний процес, який починається від елементарного стану (допитливості, зацікавленості, спостережливості) до вищого рівня, в якому виявляється творча особистість в цілому. Тобто, спочатку виникає у суб'єкта потяг щодо накопичення відповідних знань, вмінь та навичок щодо творчого вирішення проблемних ситуацій, а також розвиток певних якостей, які визначають успішність їх розв'язання. Отже, здійснюється підпорядкування всіх вчинків і помислів особистості щодо досконалого оволодіння творчими прийомами і методами розв'язання проблемних ситуацій.

Тому провідними структурними компонентами мотивації до творчої діяльності є:

- пізнавальна спрямованість, яка виявляється в прагненні пізнати особливості творчої діяльності, проникнути в її сутність, пізнанні основних прийомів та методів неординарного вирішення проблем, які виникають у процесі діяльності педагога тощо;
- активно-вольові дії, спрямовані на здобуття знань, вмінь та навичок у галузі творчої діяльності, досягнення оригінальних результатів при розв'язанні різних ситуацій тощо;
- емоційна забарвленість (радість від досягнутої мети, задоволення наслідками діяльності, набутими знаннями, вміннями та навичками).

Отже, важливим показником, який характеризує мотиваційну сферу особистості в галузі творчості, є наявність усвідомленого спонукання до творчості, потяг суб'єкта до оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які сприяють ефективному здійсненню творчого пошуку, досягненню мети, яка ставиться. Під усвідомленістю ми розуміємо поняття особистістю значущості творчості у процесі життєдіяльності, наявність у індивіда потреби займатися творчою діяльністю, придбати ті якості, які притаманні творчій особистості тощо.

Наступним показником розвинутої мотиваційної сфери індивіда у галузі творчості є її спрямованість. Показник усвідомленості, як передбачається, демонструє ступінь “зрілості”

ставлення дітей та молоді до творчої діяльності. Він значно детермінує їх поведінку, є якби мотиваційним ядром особистості. Однак спрямованість мотиву на те, на що спрямоване коло інтересів, спонукань, потягів може бути дуже різнобічним. Тому саме визначення даного показника дозволить виявити, наскільки глибокий є ступінь прояву даної спрямованості.

Про ступінь розвинутої мотиваційної сфери в галузі творчості свідчить також чітко виражена потреба займатись творчістю: активно-вольові дії, які спрямовані на досягнення мети; творчий пошук прийомів та засобів нестандартного вирішення виникаючих проблемних ситуацій; неординарне ставлення до розв'язання будь-яких завдань тощо.

Четвертим показником, який характеризує мотиваційну сферу особистості до творчості, є наявність позитивних емоцій при досягненні кінцевої мети, відчуття впевненості в собі, у своїх можливостях і здібностях щодо розв'язання творчих проблем.

Виходячи з вищезазначеного, при здійсненні роботи по розвитку мотиваційної сфери особистості необхідно, перш за все, визначити:

- побудову мотиваційної сфери суб'єкта (види спонукань, їх різновиди тощо);
- змістовну характеристику спонукань, а саме: яку функцію вони виконують у процесі діяльності – збуджуючу, організуючу або ж смислоутворюючу;
- яке місце вони займають у структурі мотивації (ведуче, домінуюче або ж підпорядковане, другорядне);
- наскільки вони дієві, тобто ступінь дієвості спонукань (реально діючі або ж створюючі потенційну готовність до діяльності);
- рівень усвідомленості (усвідомлений адекватно або неадекватно), свідомо замаскований і неусвідомлений.

Водночас при вивченні мотиваційної сфери особистості у галузі творчості досить важливим є визначення динамічної характеристики спонукань, тобто мотивації досягнення. Це, насамперед, ступінь задоволення (задоволення – незадоволення); емоційна забарвленість модальності (позитивна, прагнення до “досягнення”, або ж негативна, прагнення на “уникнення”), а також швидкість виникнення спонукань, їх сила, інтенсивність, виразність, стійкість (або ситуативність).

Саме такі дані можна отримати за допомогою різних опитувальників, бесід, проєктивних методів (вони використовуються для діагностики глибинних мотиваційних утворень, особливо неусвідомлених мотивів). Але, вибір того чи іншого методичного

засобу, перш за все, залежить від мети діагностики, дослідницьких завдань, від того, який аспект мотивації діагностується.

Що ж до індикаторів, або критеріїв, за допомогою яких можна судити не лише про рівень розвитку, але й дати якісну і кількісну характеристику такого складного феномена, яким є мотивація, то вони досить повно описані М.Ш. Магомед-Єміновим, тому, на наш погляд, немає потреби на них зупинятися. Крім цього, у процесі побудови та використання методик щодо вивчення мотивації слід спиратися на положення, розроблені А.К. Марковою, А.Б. Орловим та Л.М. Фридманом. Зокрема, вчені вважають, що методика повинна включати в себе низку обов'язкових компонентів. По-перше, приступаючи до вивчення даного феномена, потрібно визначити мету, тобто визначити питання про те, на що саме спрямовані дії суб'єкта (до якого виду діяльності спрямовані спонукання, потяги тощо).

Тобто необхідно так будувати методику вивчення мотивації, щоб вона дозволяла ніби з двох боків фіксувати феномен, що вивчається (суб'єктивної та об'єктивної). З одного боку, необхідно з'ясувати, як цей факт відображається в свідомості суб'єкта, а з іншого – як цей факт об'єктивно характеризує його діяльність. Причому, ефективність використання будь-якої методики, вважають вчені, буде тим вище, чим більш багаторазовим буде її використання, тобто чим більше вивчення мотивації буде відрізнятися від одноразової перевірки, констатуючої фіксації і наближатися до генетичного дослідження. Саме генетичне дослідження дає можливість усвідомити і глибше зрозуміти будь-який експериментальний факт, оскільки він розкриває як минуле цього факту, так і напрямок, яким йде його подальший розвиток. Саме дотримання вищезазначених положень у процесі побудови методики вивчення мотивації до творчої діяльності дозволить одержати всебічну інформацію щодо становлення та розвитку в учнівської молоді мотивації до творчості.

Отже, спираючись на зазначене раніше, при підготовці студентської молоді до творчості значну увагу слід зосереджувати на розвитку усвідомленого спонукання її до творчості, потягів та бажань оволодіти вміннями та навичками, які сприяють ефективному здійсненню творчого пошуку, досягненню мети, яка ставиться. Саме при досягненні мети будуть створюватися найбільш сприятливі умови щодо розвитку мотиваційно-потребнісної сфери до творчості у майбутніх педагогів. Під час роботи в даному напрямку, як зазначає А. Маслоу, слід враховувати такі положення:

- мотиви творчості народжуються з внутрішньої потреби творця до самовизначення, становлення його як особистості;
- мотиви творчості є виразом притаманних суб'єкту руйнівних спонукань, адже створення принципово нового своєю передумовою має заперечення, руйнування існуючого;
- основу мотивації творчості складає задоволення потреб, які виступають у різній формі: потреба у творчості, самовираженні, підвищенні своєї репутації, визнанні оточуючими тощо.

Врахування даних параметрів сприятиме становленню й розвитку мотиваційної сфери особистості в творчості діяльності, перетворенню мотивації у стійке особистісне утворення.

Але складний характер побудови мотивації у творчій діяльності з усією сукупністю її якостей, потребує застосування комплексу психолого-педагогічних навчально-виховних заходів щодо її розвитку, які необхідно реалізовувати протягом тривалого часу (О.М. Леонтьєв, Н.І. Литвинова, А. Маслоу, В.О. Моляко, Х. Хекхаузен та ін.). Тому з самого початку, доцільно забезпечити цілеспрямованість управління її розвитком на основі системного уявлення про психологічну структуру мотивації, її ведучих складових тощо.

Як свідчать результати нашого дослідження, розвиток у майбутніх педагогів мотивації до творчої діяльності найбільш ефективно здійснюється за умови, коли організація діяльності студентів сприяє і допомагає відкриттю в кожній особистості здатності до активної самостійно-творчої роботи, пробуджує в студентської молоді дослідницьку активність, вдосконалює знання та інтерес до професії, яку вона опановує у вищому навчальному закладі. Оптимізація процесу становлення та розвитку у студентів педагогічних факультетів мотивації до творчої діяльності, можлива лише при максимальній орієнтації на творчість, здійсненні роботи щодо надбання майбутніми педагогами творчих прийомів та засобів вирішення нестандартних ситуацій, використанні при цьому спеціально розробленого творчого тренінгу. Саме при застосуванні творчого тренінгу створювались умови для розвитку провідних властивостей і якостей творчої особистості, творчих стратегій поведінки (вміння проявляти творчу активність у висуванні власних гіпотез; проявляти оригінальність, нестандартність у процесі розв'язання проблемних ситуацій, які можуть виникати в майбутньої педагогічної діяльності, самостійність, ініціативність тощо. Тобто усіх тих основних складових, які визначають мотиваційно-потребнісну сферу творчої особистості взагалі та педагогічного спеціаліста зокрема.

Отже, виховання у майбутніх педагогів творчого ставлення до праці, спроможності виявляти самостійність, ініціативність, систематичність дій, здатності творчо мислити, приймати рішення в умовах невизначеності, у нестандартних ситуаціях – є однією з найважливіших засад підвищення їх педагогічної майстерності. Отже, вчитель-керівник гуртка повинен бути підготовленим до прояву професійної творчості, здатним до інноваційної діяльності, володіти високим рівнем мотивації до творчості.

Список використаних джерел

1. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности. – М., 1976. – 146 с.
2. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. – М., 1990. – 288 с.
3. Здравомыслов А.Г. Потребности, интересы, склонности, ценности. – М., 1985. – 145 с.
4. Крягдже С.П. Психология формирования профессионального интереса. – Вильнюс, 1986. – 195 с.
5. Леонтьев А.Н. Личность. Мотив. Деятельность. – М., 1970. – 141 с.
6. Литвинова Н.І. Деякі аспекти підготовки учнівської молоді до творчої діяльності. //Еколого-натуралістична творчість: Наук.мет.зб. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 13-21.
7. Магомед-Эминов М.Ш. Психодиагностика мотивации // В кн.: Общая психодиагностика. – М., 1987. – С.18 – 34.
8. Маслоу А. Мотивация и личность. – Санкт-Петербург, 1999. – 478 с.
9. Моляко В.А., Коваленко А.Б., Литвинова Н.И. Психологические проблемы творческой деятельности. – К., 1990. – 24 с.
10. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. – Т.1. – М., 1995. – 488 с.
11. Татаурова Г.П. Мотиваційний фактор як структурний компонент розвитку відповідального ставлення // Наукові записки: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2005. – № 5. – С. 20-23.

In clause psychological factors of becoming and development in the future teachers of motivation to creativity reveal; leading factors which influence this process are defined; psychological recommendations of purposeful development of this phenomenon at the future teachers of sphere of art move.

Key words: psychological factors, motivation, component, development, creative phenomenon.

Отримано: 21.12.2009